

Aleksandra Rabenda-Nowak

Akademia Finansów i Biznesu Vistula

Biografia Stanisława Osieckiego

Recenzowana praca, autorstwa Mateusza Ratyńskiego, to oryginalna i pierwsza na rynku wydawniczym biografia jednego z najważniejszych polityków ruchu ludowego – Stanisława Osieckiego (1875–1967). Poprzez jego bogaty życiorys Autor pokazał w siedmiu rozdziałach dzieje ruchu ludowego, wsi, parlamentaryzmu, turystyki, lotnictwa i sportu, na tle najważniejszych wydarzeń w okresie zaborów, II RP, II wojny światowej i PRL. Biografia jest bogata w oryginalne treści merytoryczne, fachowo opisane zdarzenia i zjawiska, zawiera syntezę życia politycznego i społecznego XX wieku.

S. Osiecki był wybitnym politykiem i działaczem społecznym, który wniósł ogromny wkład w rozwój ruchu ludowego oraz organizacji turystycznych, sportowych i lotniczych. Urodził się i wychowywał w Ciechanowie. Od 1891 roku mieszkał w Warszawie, gdzie uczył się i pracował jako buchalter i dyrektor fabryki w Towarzystwie Akcyjnym Fabryk Metalowych „Norblin, Bracia Buch i T. Werner”. Był zaangażowany w działalność niepodległościową. Pracował społecznie w Towarzystwie Kultury Polskiej Aleksandra Świętochowskiego, organizacji szerzącej oświatę wśród robotników i chłopów. Był pionierem i sponsorem ruchu ludowego w Królestwie Polskim, należał do pierwszego ugrupowania chłopskiego – Polskiego Związku Ludowego, za co, ze względu na nielegalny charakter działalności, był więziony przez carski aparat represji w 1907 roku. Zasiadał we władzach Towarzystwa Kółek Rolniczych im. Stanisława Staszica, Towarzystwa Kooperatystów, Towarzystwa Opieki nad Wychodźcami oraz Towarzystwa Opieki nad Inwalidami. Należał

do Stowarzyszenia Zawodowego Pracowników Technicznych i Przemysłowych, Towarzystwa Biblioteki Publicznej w Warszawie. Był jednym z liderów „Zarania”, w okresie I wojny światowej – współtwórcą i członkiem władz PSL i PSL „Wyzwolenie” oraz skarbnikiem skupiającego lewicę niepodległościową Centralnego Komitetu Narodowego.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości S. Osiecki działał w PSL „Piast” i Stronnictwie Ludowym. Przyjaźnił się i blisko współpracował z Wincentym Witosem i Maciejem Ratajem. Piastował liczne ważne stanowiska państwowe, m.in. posła (1919–1927), wicemarszałka sejmiku (1919–1925), ministra reform rolnych (1923), ministra przemysłu i handlu (1925–1926), senatora (1935). Stanisław Osiecki dał się poznać nie tylko jako aktywny polityk, ale także jako energiczny działacz turystyczny, sportowy i lotniczy. Był m.in. prezesem następujących organizacji: Zarządu Głównego Związku Polskich Związków Sportowych (1923–1928), ZG Polskiego Komitetu Olimpijskiego (1925–1928), ZG Ligi Obrony Powietrznej Państwa (1925–1926), ZG Związku Polskich Towarzystwa Turystycznych (1927–1938) oraz ZG Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (1932–1936). Zasiadał przez wiele lat we władzach Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego. Jego wielkim sukcesem było wybudowanie w latach 1920–1925 do dziś działającego schroniska dla turystów na Hali Gąsienicowej w Tatrach.

W czasie oblężenia Warszawy przez Niemców we wrześniu 1939 roku Osiecki pełnił funkcję Komendanta Okręgu nr XXVI (Żoliborz-Marymont) Straży Obywatelskiej Warszawy. W kolejnych latach był jednym z przywódców Polskiego Państwa Podziemnego, w latach 1940–1944 piastował stanowisko przewodniczącego Centralnego Kierownictwa Ruchu Ludowego. Po zakończeniu wojny należał do liderów niezależnego od komunistów PSL Stanisława Mikołajczyka. Był posłem do Krajowej Rady Narodowej (1945–1947) i na Sejm Ustawodawczy (1947–1950). W styczniu 1946 roku uczestniczył, jako delegat polski, w pierwszej sesji Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych w Londynie. Pozostając lojalny wizji niezależnego ruchu ludowego, odszedł z życia publicznego po 1950 roku.

Autor monografii, M. Ratyński, to historyk, doktor nauk humanistycznych i pracownik naukowy Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie. Zajmuje się historią XX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki ruchu ludowego, historii prasy i parlamentaryzmu. Jest Autorem kilkudziesięciu artykułów naukowych publikowanych w pracach zbiorowych i czasopismach oraz wydanej

w 2019 roku monografii, dotyczącej życia i działalności polityka ruchu ludowego, posła i nauczyciela Jana Dębskiego¹. Ponadto w 2021 roku, nakładem Muzeum Historii Polski, ukazało się nowe wydanie *Pamiętników 1918–1927* Macieja Rataja z wstępem i opracowaniem krytycznym M. Ratyńskiego. Stanowi to niewątpliwie ogromny wkład Autora w badania naukowe, podejmujące tematykę dwudziestolecia międzywojennego².

Bardzo wartościowym elementem omawianej publikacji jest mnogość materiałów wykorzystanych przez Autora, który tym samym wykazał się solidną, wręcz benedyktyńską pracą w poszukiwaniu informacji. Imponująca jest kwerenda archiwalna przeprowadzona w osiemnastu instytucjach naukowych m.in.: Archiwum Akt Nowych, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, Archiwum Narodowym w Krakowie, Archiwum Zakładu Historii Ruchu Ludowego, Archiwum Państwowym w Lublinie, Archiwum Państwowym w Warszawie, Archiwum Senatu RP, Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie, Muzeum Tatrzańskim w Zakopanem. W pracy wykorzystano również liczne materiały prasowe, wydane źródła drukowane, najważniejsze opracowania dotyczące historii XX wieku. Ciekawym i ważnym elementem monografii jest wkładka zdjęciowa, przedstawiająca kilkadziesiąt fotografii i dokumentów związanych z życiem i działalnością Osieckiego. Dzięki niej czytelnik z łatwością może zwizualizować sobie to, co we wcześniejszych rozdziałach o tytułowym bohaterze przeczytał.

Niewątpliwym atutem recenzowanej biografii jest uporządkowane i obiektywne zaprezentowanie informacji. Każdy z siedmiu rozdziałów ma ustaloną strukturę, a wydarzenia z życia S. Osieckiego są ujęte w odpowiednie ramy czasowe. Podejmowane tematy są właściwie zhierarchizowane, a całość jest spójna i wyważona. Elementy życiorysu tytułowego bohatera zostały w umiejętny i merytoryczny sposób połączone z opisem wydarzeń historycznych. Poprzez lekturę można poznać nie tylko tytułowego bohatera, ale także dzieje ruchu ludowego, sportowego, lotniczego i turystycznego w Polsce w XX wieku, na tle szerokiego

¹ M. Ratyński, *Jan Dębski (1889–1976). Polityk kompromisu*, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Warszawa 2019.

² M. Rataj, *Pamiętniki 1918–1927*, t. 1–2, wstęp i oprac. M. Ratyński, Muzeum Historii Polski, Warszawa 2021.

kontekstu społecznego. Dzięki temu zabiegowi, monografia służy jako źródło wiedzy naukowcom z wielu obszarów historii.

Biografia autorstwa M. Ratyńskiego pt. *Stanisław Osiecki (1875–1967). Polityk z pasją* jest napisana poprawnym i starannym, ale jednocześnie żywym językiem. Wielką zasługą Autora jest przypomnienie i uhonorowanie postaci S. Osieckiego. Polityk ten nie występuje w zbiorowej świadomości społecznej i nie doczekał się do tej pory monografii, choć ma bogaty i ciekawy życiorys. Czyni to z książki Ratyńskiego unikatowe i oryginalne źródło wiedzy, które powinno stanowić obowiązkową lekturę badaczy zajmujących się historią ruchu ludowego.

Aleksandra Rabenda-Nowak

Mateusz Ratyński, *Stanisław Osiecki (1875–1967). Polityk z pasją*, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Warszawa 2020, ss. 502 + fotografie.